

az ottani állabok legtöbbjeiben több-kevesebb serdény okvetlenül fog keletkezni.

Tarvágat után ott, hol a vágás fekvésénél fogva a fenyőművelés is jó eredménynyel kecsegtet, az üres tér vagy a vágás egyes hézagjai, fenyőmaggal bevetendők. Déli, délkeleti vagy délnyugati fekvés mellett pedig a vágás vagy annak nagyobb tisztásai pásztánként erdei fenyővel bevetendők, és ha ezek elég nagyra nőttek, a sorok közötti tér a nevezett fanemek makkjaival beültetendő.

(Folytatása következik.)

Fokozatos felújító vágás.

Mutatvány Illés Nándor „Erdőtenyésztéstan“-ából*).

Vágásfokozatok.

A fokozatos felújító vágás három különböző és egymásután rövidebb vagy hosszabb időközben következő vágásformából áll; ugymint: előkészítő, vető és taroló vágásból

1. az előkészítő vágás (Vorbereitungshieb**) célja a fákat nagyobb világosság és téresebb állás következtében koronáik kiterjesztésére, virágzásra és magtermésre ingerelni.

*) Illés ur, kit t. olvasóink mint lapunknak évek óta szorgalmas, derék munkatársát ismerik, közelebb áll lapunkhoz, semhogy részrehajlás gyanúja nélkül szólhatnánk, az orsz. erd. egyesület kiadásában most megjelent „Erdőtenyésztéstan“ című művéről. Azért birálat helyett művéből csak e cikket közöljük, a miből t. olvasóink azon meggyőződést meritendik, hogy ezen a magyar erdészeti irodalom terén első és egyedüli erdőtenyésztéstan a tudomány jelen színvonalán állva, az erdőművelést szabatos és oly népszerű nyelven tárgyalja, hogy azt nem szakemberek is fennakadás nélkül használhatják. Melegen ajánljuk e könyvet t. szaktársaink s minden földbirtokos és erdőbarát figyelmébe. Ára 4 frt, mely díszes kiállításához képest mérsékeltnek mondható. Megrendelhető az orsz. erd. egyesület titkári hivatalánál Budán, lánczid melletti Klusemann-ház.

Szerk.

***) Dunkelschlag.

2. A vetővágás (Saamenschlag) célja a vetényülést és a csemedék eredését eszközölni;

3. a taroló-vágás (allmählicher Abtriebsschlag), fokenkénti ritkítás által, a csemedéket az anyafák beárnyalása alól felmenti: ritkító-vágás vagy vigályvágás (Lichtschlag), míg végre teljesen felszabadítja, végvágás (Abtriebsschlag). Ha a végvágás után elmaradott egyes példányok eltávolíthatnak, a vágást takarító-vágásnak (Räumungsschlag) nevezzük.

Az anyafák kiválasztása.

Az anyafáknak három feladatnak kell megfelelni:

1. a vágást lehulló, vagy leszálló magjából felujtani;
2. a csemedéket az időjárás mostohaságai és elnyomó gyomok ellen megvédelmezni;
3. a talaj elszegényedését és tulságos befüvesedését megakadályozni.

A két utóbbi kötelesség addig tart, míg a csemedék anynyira felserdült, hogy az időjárás mostohaságaival megküzdeni, s a talajt jó karban tartani, sőt lehulló lombjával javítani képes lett.

Ha az anyafáknak (magfáknak) feladata csak egyedül a vetényítés volna, akkor meglehetősen keveset lenne szükséges meghagyni, kiváltképen a szárnyas magvu fanemek közül, mert ezeknek magját a szél messzire elhordja. Lejtős helyen, milyenen az erdő rendesen áll, a nehéz mag sem marad mind az anyafa alatt, hanem egy része tovább hengeredik, vagy az eső tovább mossa, az olvadó hóviz tovább viszi.

De a szél által könnyen kiforgatható fanemeket igen meggyéríteni nem lehet, mert mihamar a vihar áldozatjaivá esnének. Azonkívül azon fanemek csemedéke, a melyek kiválólag vetényítés útján ujthatók fel, milyenek a bükk és foklya, zsenge

korokban a fagyok és a nap forrósága ellen igen érzékenyek lévén, csak az anyafák védelme alatt, gyengébb, vagy erősebb árnyában tenyésznek jól. Kezdetben tehát bőven kell az árnyalásról gondoskodni, s csak ha a csemedék serdülni kezd, a világosságot mindinkább óhajtja, lassan-lassan szoktatandó ahhoz; az anyafák tehát fokozatosan kivágnak, lassan-lassan eltávolíttatnak.

Tudjuk végre, hogy a fű, a gyomok, a fiatal csemedéknek ártalmára vannak; s az ismert dolog, hogy a zárat megszakítása után a napfény, légköri csapadékok jobban hozzájutván a talajhoz, egyrészt a gyomok tenyészetét elősegítik, másrészt pedig a talaj felbomlását gyorsítják. Az anyafák gyér állítása tehát, különösen ha magtermő esztendő sokáig nem következnek be, s ennél fogva a csemedék a beárnyalást át nem vehetné, a talajra igen kártékonyan hathatna.

Az anyafák kiválasztásánál a helyi viszonyokat, a fanemek tulajdonságait és a talaj minőségét tekintetbe vévén, mindenekelőtt a mennyiséget kell meghatározni, vagyis a zárat meglazításának fokát. Erre nézve minden egyes vágásfokozatnál fogjuk tárgyalni a közelebbi szabályokat; itt csak általában kívántunk a tárgyról szólani, ismétlések elkerülése végett.

Az anyafák kiválasztásánál azonban azok minősége az, a mire főleg tekintettel kell lenni.

Anyafáknak egészséges, zömök termetű, gazdag, de nem tömött koronájú fákat kell választani. A legszebb, legnagyobb, épület- vagy műfának való fákat anyafáknak meghagyni nem tanácsos, mert ezeknek levágása, feldolgozása és kiszállítása alkalmával a csemedék igen sokat szenvedne. Ellenben a leggyengébb, kinyult törzsek anyafáknak teljesen alkalmatlanok; mert ezek csak hosszú idő múlva teremhetnének a vetényülésre elegendő magot, t. i., ha koronáik kifejlődtek. Ez alatt a védtelen talaj romlásnak indulna, a mag felvételére fogékonyságát

elveszitené, a vézna, nyulánk fák pedig lombozatuk terhe alatt meghajolnának, vagy a szél eltörné, kiforgatná őket.

Legkevésbé alkalmasak hagyásfáknak a hibásak, betegesek, elgémberedettek, vagy az olyanok, melyeknek koronázata földig ér, vagy igen tömött, s tehát tulerősen árnyal be.

Anyafáknak tehát sem a legerősebb, sem a leggyengébb, hanem a közepszerű fákat kell kiválasztani; az elnyomott fákat pedig és a hibásakat, betegeket, girbe-gurbákat, vagy az olyanokat, melyeknek vetényülését nem óhajtjuk, legeslegelől kell kiszedni.

Oly faemek közül, melyeket kiváltkép szeretnénk elsaporítani, ha nincsen választás, rosszabb minőségű anyafákat is hagyhatunk meg, vagy a mi még legjobb, ültetvényezni kell azokat.

Az előkészítő vágás.

Ha minden tekintet nélkül arra, hogy magtermőképeseke a vágás alá hozandó terület fái, vagy nem, a vetényülésnek megfelelő fokig szakítanók meg a záratot, sok veszedelemnek tennők ki az erdőt.

A teljes zárat sűrűjében ugyanis a fák gyökérzete, szint-egy mint a koronázat, kiterjedésében gátolva van; ha tehát a sűrű állásból egyszerre történik az átmenet a térállásba, az erdő a szélrohamoknak nem igen lesz képes ellentállani.

Azonkívül az ilyen erdőnek hosszabb időre van szüksége, hogy koronázatát kifejleszthesse; ez pedig sikeres vetényülésnek főfeltétele, mert csak dusabb magtermés biztosítja azt teljesen. Míg azonban ez megtörténik, a talaj pusztulásnak indul; ugyanis ha kövér, fű és gyomok lepik el; ha silány, teljesen elszegényül és a vetények mindkét esetben rcsz csirágyra találván, vagy nem kelnek ki, vagy a fű és gyom által nyomatnak el, vagy pedig csenevésznek, nyomorognak.

Végre gyakran megesik az is, hogy a magtermés hosszabb időn át kimarad, s ennélfogva már nagy kiterjedésű területek vannak kikezdve, s miután ezek erősebb kigyérités által veszélyeztetve lennének, kénytelenek vagyunk az évenként felhasználandó fatömeget máshonnét venni ki.

Mindezen esetekben, hogy t. i. a fák koronázata lassanként kifejlődjék, a gyökérzet megerősödjék, s a talaj mégis védve legyen, s végre, hogy az évi jövedék hiányzó tömegét pótoljuk, az előkészítő vágáshoz folyamodunk. Miután ezen vágás a magtermésre ösztözni a fákat, *ingervágásnak* is nevezhető.

Az előkészítő vágás különösen oly fanemeknél van helyén, a melyek ritkábban szoktak magot teremni, tehát a bükknél, lúcnál és foklyánál; oly fanemeknél ellenben, a melyek vénebb korokban önmaguktól gyérülnek ki, mint a tölgy, közperesznye az előkészítő vágásra nincsen szükség.

Az előkészítő vágás célja azonban még következő is lehet :

1. A fatömeg, a mely a területen áll, sokkal nagyobb lehet, minthogy vetényülés sikerültével a csemédéket idejekorán fellehetne szabadítani. A fatömegnek ugyanis a vetényült téren nem szabad nagyobbnak lenni az évi használatnál, sorozva az évek számával, a mely alatt a letarolást bevégezni szándékozunk, mert különben időre ki nem takaríthatjuk;

2. a talaj vastag lombréteggel lévén borítva, a mag közte meleg télen kicsirádzik, hideg beáltával pedig elfagy; vagy pedig a csemete gyökere nem képes rajta áttörni, nyáron át tehát elszárad. Ez kivált bükkösökben esik meg. Itt tehát kevesbiteni kell a fákat, hogy a lombhullás apadjon, a földön lévő lombréteg pedig elkorhadjon. Erre 3—4 év elegendő. Ellenkező esetben, ha t. i. a lombtakaró teljesen elpusztult volna, 10 évig is tilalom alá kell helyezni az alomlombnyerés ellen.

Az előkészítő vágást rendszeren oly erdőrészekben alkalmazzuk, a melyek még nem vághatók, vagy igen tömött állásban növekedtek fel. A vágás terjedelmére nézve pedig azt kell szem előtt tartanunk, hogy a zárat inkább kevésbé, mint erősen szakítottassék meg, mert utóbbi esetben, ha a szükség úgy hozná magával, inkább lehet segíteni rajta. Grabner előkészítő vágással a fatömegnek 12—15%-át rendeli kivenni.

Az előkészítő vágás annyi évvel előzze meg a vető vágást, a mennyi az anyafák eltávolítására szükséges a taroló vágásban: vagyis tartamosan kezelt erdőben a hány évvágás van teljes tarolás vagy takarítás alatt, annyit kezdünk ki előkészítő vágással.

Mindazon területek, a melyeknek felujulása egy magtermő esztendőől várható, együvé foglaltnak és együttesen kezeltetnek.

Magtermés u. i. az erdőben nem minden évben, hanem kisebb-nagyobb közökben szokott beállani: zordonabb éghajlat alatt, hidegebb fekvésen ritkábban mély talajon, kedvező fekvésen rövidebb időközben. Terem ugyan valami kevés mag minden esztendőben, de az a vetényülésre nem elegendő. Az oly évet, melyben gazdag a magtermés, magtermő évnek, vagy csak rövid magesztendőnek nevezzük.

Ha tehát magtermést csak minden ötödik esztendőben várhatnánk, a mi átlag véve ugy is van, akkor öt év vágása egy vágással, egyesül, és mi ezen területen öt évig, lassan-lassan annyira gyéritjük meg az erdőt, a mennyire azt az előkészítő vágás elvei megkívánják. Legelőször az elnyomott, veszendő, hibás fákat szedjük ki, azután azokat, a melyeket eltávolítani kívánunk, hogy magjukat el ne vethessék és végre mindazt, a melynek eltávolítása a zárat kellő meglazítása végett szükséges. Azon fanemeket, a melyeknek sarjadéka tulerősen veri fel magát, a milyen a rezgőnyár, vagy igen korán kell kiszedni,

hogy az árnyék által elnyomassanak, vagy utoljára kell hagyni, hogy a csemedéknek többé ne árthassanak. A fokozatos, lassankénti kivágás következtében, csak csekély hézagok fognak támadni, a melyeket hamar benövik a szomszédos fák koronái, úgy hogy alig vesszük észre, s az erdő lassanként kellőleg kigyérült, magtermésre hajlandóvá vált, a talaj pedig jó karban maradt.

A hol az erdő tisztásokkal, vagy mezőséggel határos, hogy a szél a vágásból a lombot ki ne hordja, a széleket sűrűbben kell hagyni, vagy pedig sűrű lombozatu és árnyékban is jól tenyésző fanemmel ültetni be. E célra igen alkalmas a lúcz. Az erdő szélén meghagyott ily sűrűbb, vagy külön nevelt pásztát szélvédnek nevezzük.

A kiszedendő fákat legcélszerűbb azon évszakban jelölni ki, a midőn a lomb rajtuk van, mert ezen időben leginkább meglehet itélni a zárat tömörségét, a koronázat minőségét és a fanemeket is könnyebb felismerni. A kijelölés pásztánként történik, s mindenik levágandó fát a favágók jelenlétünkben meghajkolnak (fejszével a kérget lecsapolják). A tuskóra pedig az erdőbélyeget veretjük rá, hogy a favágó más fát, mint a mely kijelölve volt, le ne vág hassan és így őt ellenőrizni lehessen.

Pár évvel előbb, mint hogy az erdőt vágás alá fognánk, meg kell benne tiltani a legeltetést és a lombalomgyűjtést, hogy televényréteg képződhessék; ellenben sertéseket hajtani bele, csak tanácsolhatjuk, mert a földturkált föld fogékonyabb a mag félvételére, a lomb a föld alá kerül, s hamarébb és jobban elkorhad, s a mi fő, a sertések igen sok, az erdőre káros rovar pusztítanak el. Meredek lejtőkön azonban, valamint vadvizes helyeken a sertések, nem hogy használnának, sőt károsak. Ugy szintén nem valók a fenyvesekbe, kivéven a rovarok miatt, mert a moharéteg a fenyvesek talajának legjobb védője; az pedig ha felszaggattott, nehezen ujul fel.

A vetővágás.

A vetővágás a felhasznált erdő helyét pótolandó csemedék megtelepítését czélozza; ennélfogva akkor helyeztetik be, a midőn vagy biztos kilátások vannak magtermésre vagy a mag már megtermett.*) Azért alkalmaztatik, hogy a megtelepülő csemedéket eléggé érhesse a világosság, nehogy a mint felveri magát, kiveszzen.

A jövő évi magtermést a rügyekről már előre megjövendölheti a figyelmes vizsgáló, a csernél pedig és a peresznyéknél már biztosan tudja, miután e fanemek gyümölcse csak második évben érik meg. Mindazáltal e jelenségekre bizton építeni nem lehet, mert a magtermés előre nem látható veszedelmek áldozatává eshetik. A várható magtermés tehát az illető terület vigyázatos kigyéritésére feljogosíthat ugyan, de nem szabályos vető- vagy vetényvágás alá való vevésre.

A vetővágás alá való helyezésnek sajátképeni ideje tehát az, mikor a magtermés biztos, azaz: az éres után következő tél, a midőn a mag már lehullott, vagy mint a fenyveknél, tavasz felé, leszállani fog.

Vetővágás alá oly nagyságu területet lehet venni az előkészítő vágásokból, a mennyit új magtermés beálltáig annyira remélünk kiritkíthatni, hogy a serdülő csemedék addig, míg ismét rákerül a sor, növekvésében ne csak akadályozva ne legyen, hanem diszeljék is.

*) Erre különösen figyelmeztetnünk kell, különösen azon oknál fogva, mert sokan vetővágás alatt, bizonyos számu anyafák meghagyását értik magtermésig, sőt azontul. Az ily fogalmaknak és azok gyakori alkalmazásának köszönhetjük azt, hogy hazánkban sok helyütt a felújító vágásokban oly kevés a csemedék, s az új erdőt a vénhedt tuskók silány sarjai képezik, s a tölgyes helyét gyertyános vagy bükkös foglalja el.

Vetővágás alá, szintugy mint az előkészítő vágásnál, több év vágásterületét foglaljuk együvé, hogy a zárat megszakítása ne egyszerre, hanem lassanként, fokozatosan menjen végbe.

Vetényvágással a fatömegnek 15—30, igen kedvező helyiségeken egész 50%-át lehet kivenni. Ez utóbbi eset azonban csak akkor engedhető meg, ha széldöntéstől épen semmi félni valónk sincs, a talaj a magfelvételre fogékony, és a gyom nem veszélyes, a fanem pedig igen fényigényes.

Átalában sűrűbbre hagyjuk a vágást :

1. érzékeny, szívós életű, és lassu növéssü fanemeknél;

2. fiatalabb állabokban, még pedig azért, mert ezeknek koronázata még nincs kifejlődve és belsejében lazább, tehát miután nem árnyal be annyira. nem is nyújt oly erős védelmet;

3. nyúlt és sima törzsű állabokban, mert az ilyenek koronázataán áttörő fénysugarak nagyobb tért világíthatnak meg, s a széldöntés veszélye is nagyobb;

4. buja, gyomnövéssre hajlandó talajon, mert a gyomok a csemedéket tulszárnyalnák, mielőtt záródhatnék;

5. sovány, száraz talajon, hogy a talaj el ne szegényedjék és kevés nedvessége megóvassék. A vigályítás azonban itt legkorábban eszközlendő;

6. meredek lejtőkön, különösen déli és keleti oldalakon, mert itt a nap szárító melege és a száraz hideg legártalmasabb;

7. zord fekvésű és szélnek kitett helyiségeken, különösen bérczetőkön, azután pedig

8. ott, a hol a hó- és zuzmaratörés, szélveszélyek, derek, késő fagyok dulásaitól leginkább lehet félni.

Szabályszerint inkább a sűrűbb, mint gyéresebb állás ajánlható e vágásfokra nézve is, mert az ebből eredő hátrányokat az úgy is rövid időn bekövetkezendő vigályítások alkalmával helyre lehet pótolni.

A legsűrűbb állás az, midőn a koronák szegélyzete még érintkezik egymással, vagy csak csekély hézagok támadnak.

Sok esetben ez már az előkészítő vágás által el van érve, s akkor a vetővágásra szükség nincsen. Sajátképen véve e két vágásfok, t. i. az előkészítő vágás és a vetővágás csak egymás kiegészítésére szolgálnak és nem feltétlenül következnek egymásra, hanem vagy az első, vagy az utóbbi el is marad. A cél a csemedék létrehozása. Ha az erdő magtermésre alkalmas, az előkészítő vágás elmarad, s a vetővágás hitványabb fák eltávolítására szorítkozik, sőt ha az erdő önmagától kellőleg ki van gyérülve, mint tölgyesekben vagy peresznyésekben, akkor a vetővágásra sincs szükség, hanem csak a vágás addigi tilalmazására, míg magesztendő beálltával a csemedék nem létesült, a midőn közvetlen a vigályítással kezdődik meg a vágás.

A vágás alá eső fák kijelölésére nézve ugyanazon eljárás követendő, a mely az előkészítő vágásnál le van írva. Az irtás itt is megengedhető, csakhogy az irtványhelyekre vagy magot kell gereblyélni, vagy szórni. A lábíg ágas fák fölnyesését, a cserjék és cserőcze (Unterholz) kivagdálását pedig annál kevésbé szabad elmulasztani, mert mennél alantabbról jő az árnyalás, annál erősebb, annál ártalmasabb.

A magnak földaláhozása kedvéért a vágást tavasztól kezdve sertések által kell felturatni, s ezeket maghullás ideje alatt is a vágásba kell eresztetni; természetesen csak ha már másutt jól laktak és akkor is inkább áthajtani, nem pedig egyes helyeken időzni engedni. A magnak földaláhozása kedvéért a vágás is maghullás után történik, de igyekezni kell azt a csi-rádzás megindulása előtt bevégezni, valamint a kitararitást is,

nehogy a gyöngé csirák, vagy zsenge csemeték eltördeltessenek, vagy más kárt szenvedjenek, a mit ezen korban legnehezebben viselnek el és képesek pótolni.

A taroló vágás.

Ezen vágásfoknak czélja az, hogy a megtelepült csemedék fokonként felszabadittassék az anyafák nyomása alól és lassanként hozzászokják a világosság teljes élvezetéhez, és az időjárás mostohaságaihoz és viszontagságaihoz. Ezt az érzékeny fanemeknél később és lassabban, a fényigényeseknél korábban és gyorsabban lehet elérni. Átalában a taroló, illetőleg ritkító vagy vigályvágás behelyezésének ideje a csemedéknek világosság után való vágyakozásától függ ugyan, mindazáltal ezen vágyakozás éles kifejezéséig várni semmi esetre sem szabad; még pedig azért sem, mert ha korábban szabadul fel a csemedék a nyomás alól, nincs annyira okunk félni attól, hogy megromtanák azon veszélyek, melyek különösen az anyafák döntése alkalmával érik, s a melyek gyakran az egyéves csemedéket nagy részt tönkretenni szokták.

A korai vigályítás károsabb ott, a hol gyér a csemedék, avagy a fanem csemetéi nem eresztenek mindjárt zsenge korban oldalhajtásokat, és átalában, a melyeknél a visszapótló képesség csekélyebb. A lombos fenemek korábban vigályithatók a fenyveknél, csak a bükk tesz kivételt, a mely első éves korában elvesztvén csúcsrügýt, azt pótolni nem képes többé.

A vigályításnak korán kezdése szabály, melytől eltérni nem szabad, mert akkor vigályítani, midőn a csemedéken a nyomás jelei mutatkozni kezdenek annyi, mint erőszakosan beteges állapotba hozni azt.

De valamint czélszerű a vigályítás korán kezdése, szintegy előnyös annak többszöri s inkább mérsékeltbb ismétlése. Különb e tekintetben a fanemek természeti tulajdonságai és a

fekvés határoznak, s míg a tölgyet mielőbb és mennél teljesebben kell felszabadítani, addig a bükkre nézve a fokenkénti lassu, óvatos vigályitgatás ajánlható. Zord fekvés vagy verőfényes oldalak szintén kiméletes és fokozatos vigályitást igényelnek.

A vágások ismétlése és a letarolás tartama részint a fanemtől, részint a termőhelytől függ. Mennél kényesebb és lassabb növésű valamely fanem, annál lassabban, többször ismételt vágással tarolgatjuk le az anyafákat, míg a fényigényeseket, gyors növésűeket és az érzéketlenebb fanemeket korábban és gyorsabban lehet, vagy kell felszabadítani. Általában azonban a teljes letarolással tovább késni, mint a míg a csemedék 3—4'-nyira nőtt, nem tanácsos, mert különben az anyafák döntése alkalmával igen sokat szenvedne.

Azt sem kell hinni, hogy a tarolás tartamára, vagy a vágások számára oszthatjuk el a fatömeget, pl. 5 évi tarolást feltéve, évente a fatömeg $\frac{1}{5}$ -ét veszszük ki; hanem a mint a csemedék kívánja: itt többet, ott kevesebbet, hogy a hézagok még vetényülhessenek is. Kezdetben kevesebbet, később pedig többet lehet vágni. Ha a zárat erős megszakitása következtében vihardulásoktól lehet félni, teljes letarolással segítünk a dolgon. Ha ezt a nagy terület, vagy fatömeg miatt egyszerre eszközölni nem lehetne: több részre osztandó a terület és évente a megfelelő rész tarolandó le.

Egyes fákat a csemedék felett tultartani nem ajánlható, mert ezek nem hogy védelmet nyújtanának, hanem elzárván a légköri csapadékokat, az alattuk netalán magát felvert csemedéket is előlik, és koronájuk tulságosan kiterjedvén, a többi fiatalost is nyomják, döntés alkalmával pedig igen is sok kárt okoznak.

Azon czélből azonban, hogy a jövő vágás számára kiváló méretű fák neveltessenek, gyakran szokás egyes fákat tultartani*).

*) Ezeket hagyásfáknak, míg a vetényülés számára hagyottakat anyafáknak nevezzük.

Evvel azonban ritkán érünk célzt, mert az ily fákat a fagy meghasgatja, vagy pedig fattyuhajtásokkal huzódik be a törzs, melyek, ha el nem távolíttatnak, gyakran csúcsszáradást vonnak maguk után. Nyesés által a fattyuhajtásokat el lehet ugyan távolítani, de ez igen is költséges munka, s a fa mégis veszít használhatóságából. Ha azonban mégis szükség volna ily vastag fákra, pl. göröndünek (Welle), akkor válasszunk e célra vékonyabb, karcsu és szép növésü fákat, vagy pedig fenyőfát, ha a széldöntésnek ellentállani képes.

A fiatalost folytonosan tilalom alatt kell tartani, míg a marha szájától biztosítva nincs; természetes, hogy e tekintetben azon részére kell tekintettel lenni, a mely a záratot képezi, mert a már felserdült fiatalosban, a serdényben is akad mindig még apró elmaradt csemedék, de ez már a tér után való küzdelemben elmaradt és eltávolítása nemcsak hogy nem kár, hanem haszon. A csemedéket mindig hosszabb ideig kell tilalom alatt tartani, mint az ültetvényt.

Az alomlombnyerés szintugy mint vágás előtt folytonosan tilalmazandó.

A sertések behajtása az egerek és rovarok pusztítása kedvéért a kétévesnél idősebb vágásban igen jó szolgálatot tesz, mert a sertések nem sok kárt tesznek, míg az egerek százszor annyit.

A hézagokat, melyek itt-ott majd mindig maradnak, ha $\frac{1}{2}\square^\circ$ -nél nagyobbak, az anyafák kivágása után suhángokkal kell beültetni. Ezt fel lehet használni más fanemek közbeelgyítésére; mire nézve általában az ültetés mindig biztosabb eredményre vezet, mint a magnak elszórása vetényvágás alkalmával, vagy bár később is.